

ŠTÚDIE

ZÁNIK NITRIANSKEHO KNIEŽATSTVA

JÁN S T E I N H Ü B E L

STEINHÜBEL, J.: The Decline of Nitra Principality. *Historický časopis*, 50, 3, 2002, pp. 385–406, Bratislava.

During the reign of King Ladislaus I (1077–1095) Lambert, the king's younger brother, was the Nitra Prince. Solomon's younger brother David should be satisfied with less important Bihar principality. Koloman (1095–1116), the Hungarian King left Nitra and Bihar principalities to his younger brother Almos. By the end October or at the beginning of November 1108 Almos and his little son Belo lost their sight due to Koloman's orders. The reign of the last Nitra Prince was ended. The decline and decomposition of Nitra principality were also effected by changes of diocesan and county borders. The Nitra principality disintegrated because it did not have its own Prince dynasty, who would be keep the principality together hon was the case with Russian and Polish regions. History. Hungary. The decline of Nitra principality in Hungary.

Za vlády uhorského kráľa Ladislava I. (1077–1095) sa o kniežaciu tretinu Uhorska delili dve údelné kniežatá, Lampert a Dávid. Ladislavovi I. bol jeho mladší brat a spoľahlivý spojenec proti kráľovi Šalamúnovi Lampert bližší ako bratranec Dávid. Okrem toho Lampert bol už od roku 1074 biharským kniežaťom,¹ bol teda vyššie postavený ako Dávid, ktorý bol od neho mladší² a kniežatstvo získal až roku 1077.³ Preto Lampert z oboch údelných kniežatstiev určite dostal významnejšie Nitriansko, ktoré mu Ladislav nástupom na uhorský trón uvoľnil, a Dávid sa musel uspokojiť s menej významným Biharskom a tým aj s podriadeným postavením voči Lampertovi.⁴ Svedčí o tom aj poradie mien oboch kniežat v zozname 11 svedkov v závere zakladacej listiny Ladislava I. pre kláštor svätého Egídia v Šomode z roku 1091: „Darca tohto príkazu: kráľ Ladislav. Svedkovia, ktorí s ním boli: knieža Lampert jeho brat, knieža

¹ Lampert sa narodil až po návrate svojho otca Bela do Uhorska, čiže medzi rokmi 1048–1063. Keď roku 1073 hľadal v Poľsku vojenskú pomoc pre svojich bratov Gejzu a Ladislava, bol už dospelý a politicky skúsený alebo aspoň zbieral prvé politické skúsenosti. STEINHÜBEL, J.: Uhorskí králi a nitrianske kniežatá v rokoch 1046–1077. *Historický časopis* 49, 2001, č. 3, s. 407, 408.

² Knieža Dávid bol bratom zosadeného kráľa Šalamúna. Šalamún sa narodil r. 1053 a mladší Dávid najskôr v nasledujúcom roku 1054. Ich otec Ondrej I. splodil Dávda určite ešte pred záchvatom mŕtvice, ktorá ho raniła na jeseň 1058. Keďže Ondrej so svojou druhou manželkou a matkou oboch svojich synov nemal dcéry, Dávid sa mohol narodiť krátko po Šalamúnovi, čiže okolo roku 1055. Lampert bol teda starší ako Dávid.

³ Až do roku 1077 sa o kniežaciu tretinu delili bratia Ladislav a Lampert. STEINHÜBEL, J.: Uhorskí králi, s. 411. Pre Dávda v nej teda nebolo miesto.

⁴ Biharské knieža bolo podriadené nitrianskemu. STEINHÜBEL, J.: Arpádovské Nitriansko – uhorské a slovanské. *Historický časopis* 49, 2001, č. 4, s. 586–587, 597.